

розташовані у рівень з поверхнею ягоди й у 'Сонати' і 'Вайбранта' – виступали над поверхнею. Сортам 'ЕВІ 2', 'Соната', 'Вайбрант', 'НФ137', 'НФ311' були притаманні дуже м'які та м'які плоди. Середньо тверді ягоди були у 'НФ421', 'НФ205', 'НФ205', 'Еверест', 'Елеганс', 'Веріті', тверді – у 'Румби'.

У плодів сорту 'Румба' спостерігалася велика повітряна комірка. Решта досліджуваних сортів мали дуже малу і середню комірку.

Ознаки плоду розмір, форма, забарвлення вважаються найвідмітнішими, тому їх було використано під час групування сортів суниці садової.

УДК 635.21:631.53.01

Подгаєцький А. А.

Сумський національний аграрний університет, вул. Г. Кондратьєва, 160, м. Суми, 40021, Україна, e-mail: podgaje@mail.ru

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ СТАНДАРТІВ У СОРТОВИПРОБУВАННІ КАРТОПЛІ

Щоб виявити перевагу одного з варіантів або вказати на відсутність різниці його з іншими в наукових дослідженнях використовуються стандарти. У селекції це вирішується порівнянням з сортами-стандартами. За сортовипробування картоплі прийнято використовувати умовний стандарт, що справедливо, враховуючи широкий спектр умов випробування. Дещо інше стосується селекційного випробування.

До передачі сортів у Державне сортовипробування тривалий час проводиться їх випробування у селекційній установі. Впродовж цього часу необхідно мати критерії відборів і ними можуть бути сорти-стандарті.

Особливість картоплі – два способи розмноження: генеративний та вегетативний.

У практичній діяльності людей переважаючим є останній. Крім багатьох позитивних сторін його використання мають місце і негативні. Перш за все це накопичення у процесі існування сорту інфекції, зокрема вірусної, якої важко позбутися під час репродукування сорту. Іншим є біологічне старіння сортів, яке може бути основою його виродження. Крім цього існують інші причини старіння сортів, які негативно впливають на реалізацію його спадковості за основними агрономічними ознаками.

Викладене ускладнює вибір стандартів у процесі селекційного випробування гібридів. Вважаємо, повинно бути декілька підходів у вирішенні цього питання. Перш за все, як стандарти повинні використовуватися сорти високо адаптовані до умов вирощування в регіоні діяльності селекційної установи. Тільки за таких умов можна уникнути нерівномірності прояву агрономічних ознак серед сортів-стандартів. По-друге, особливістю сорту, визначеного як стандарт, повинно бути поступове біологічне старіння. По-третє, стандарт повинен характеризуватися хоча б відносною стійкістю проти найбільш поширених у регіоні хвороб та шкідників.

Сорти з низьким адаптивним потенціалом будуть зазнавати значного впливу зовнішніх факторів, які досить змінюються за роками. У виробничих умовах спостерігатиметься аналогічне, а тому для виділення гібридів із стабільним проявом агрономічних ознак за роками стандарт повинен меншою мірою, ніж інший матеріал, реагувати на мінливість зовнішніх умов.

Непоодинокі випадки, коли сорти, занесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, через рік-два-три настільки втрачають свій потенціал, що виключаються з придатних для поширення в Україні. Безумовно, такі сорти не можуть бути рекомендовані як стандарти.

У сучасній технології вирощування картоплі значна частка затрат пов'язана із захистом від хвороб, шкідників. Проте, ці заходи нерідко носять перманентний характер. Саме це вимагає, щоб стандарт характеризувався хоча б відносною стійкістю проти основних хвороб та шкідників, поширених в регіоні діяльності селекційної установи. Це дозволить йому більш повно реалізувати свій генетичний потенціал.

Дещо інші вимоги до сортів-стандартів під час конкурсно-екологічного випробування. Вони повинні відображати переваги, які проявляються у більш широкому ареалі. Тому виникає необхідність використання стандартів з кожного регіону. Важливим є питання надання легітимності сортам-стандартам, що може бути вирішено вченими радами наукових установ.

УДК 631.527.2/577.112.083

Присяжнюк Л. М.*, Король Л. В., Шитікова Ю. В.

*Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна, *e-mail: prysiazhniuk_l@ukr.net*

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЗА ЕЛЕКТРОФОРЕТИЧНИМИ СПЕКТРАМИ ГОРДЕЇНІВ ЯК ДОДАТКОВИЙ МЕТОД ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН

Ячмінь є однією з основних сільськогосподарських культур в Україні, яка використовується для продовольчих, кормових та технологічних потреб. При реєструванні сортів рослин експертиза спрямована на вивчення морфологічних ідентифікаційних ознак та господарсько-цінних ознак, однак число таких ознак обмежене, і вони зазнають модифікаційної мінливості.

Станом на 2016 рік до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні занесено 206 сортів ячменю, з них 156 сортів ячменю ярого. Для сортової ідентифікації і рішення проблем, пов'язаних з мінливістю всередині виду і популяцій, необхідні генетично поліморфні білкові системи, поліморфізм яких обумовлений алельною мінливістю, і який найкращим чином розкривається електрофорезом запасних білків насіння. Для забезпечення проведення швидкої та якісної експертизи сортів, визначення їх відмінності та ідентифікації актуальним є вивчення поліморфізму запасних білків ячменю на основі аналізу їх електрофоретичних спектрів.